

“महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांमध्ये जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक असलेले
प्राथमिक ज्ञान व गैरसमज यांचा अभ्यास”

संशोधक,

श्री. विलास खंडाईत

क्रिसन वीर महाविद्यालय, वाई, ता. वाई जि. सातारा

मार्गदर्शक,

डॉ. वंदना नलवडे

प्राचार्य, आझाद कॉलेज ऑफ एज्युकेशन, सातारा.

१. सारांश :

जादूटोणाविरोधी कायदा २६ ऑगस्ट २०१३ रोजी पारित केला आहे . याचे मुख्य कारण म्हणजे समाजातील वाढती अंधश्रद्धा व भोंदुगिरी होय . कायदा झाला परंतु महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांमध्ये 'जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक' पुरेशी जाणीवजागृती झालेली दिसत नाही . विद्यार्थ्यांमध्ये सदर विषयाबाबत अनेक गैरसमज आहेत . असे प्रश्नावलीच्या माध्यमातून सदर विषयाबाबतचे सर्वेक्षण केले असता संशोधकास प्रकटपनि जाणवले . महाविद्यालयीन विद्यार्थी म्हणजेच आजचा युवक उद्याच्या समाजातील सुजाण नागरिक आहे . म्हणूनच विद्यार्थ्यांच्या मनातील सदर विषयाबाबतच्या सर्व शंकांचे निरसन होवून काही गैरसमज असल्यास ते दूर व्हावेत . विद्यार्थ्यांमध्ये जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक जाणीवजागृतीच्या पातळीवर अधिक वाढ व्हावी . तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये वैज्ञानिक दृष्टिकोन रूजून मानवतावाद, सुधारणावाद आणि शोधकबुद्धीचा विकास व्हावा . असे संशोधकास मनापासून वाटते .

म्हणूनच संशोधकाने प्रश्नावलीच्या माध्यमातून सर्वेक्षण करून सदर विषयाबाबतची असणारी मते विद्यार्थ्यांकडून जाणून घेतली . त्यासाठी शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर कार्यक्षेत्रातील सातारा जिल्ह्यातील वाई, खंडाळा आणि महाबळेश्वर तालुक्यातील कला, वाणिज्य, विज्ञान शाखेतील एकूण २८८ विद्यार्थ्यांची नमुना म्हणून निवड केली . विद्यार्थ्यांमध्ये असलेले गैरसमज समजावून घेतले . सर्व गैरसमज दूर करण्यासाठी तज्ज्ञ मार्गदर्शकांचे मार्गदर्शन व चर्चा करून संदर्भासह स्पष्टीकरणे तयार केली . ज्याचा उपयोग संशोधकाला प्रशिक्षण कार्यक्रम तयार करताना झाला . विद्यार्थ्यांच्या मतांचे विश्लेषण व त्यावर तयार केलेले स्पष्टीकरण याचा सदर संशोधनपर लेखामध्ये उहापोह केला आहे .

२ . बीज संज्ञा : जादूटोणाविरोधी कायदा प्राथमिक ज्ञान, गैरसमजांचे स्पष्टीकरण .

३ . प्रस्तावना :

संशोधक शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर शिक्षणशास्त्र विभागांतर्गत “महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक जाणीवजागृती प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे विकसन” या विषयावर पीएच . डी . पदवीसाठी संशोधन करीत आहे . सदर संशोधनाचा भाग म्हणून महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचे जादूटोणाविरोधी कायदाबाबतचे असलेले पूर्वज्ञान जाणून घेण्यासाठी पूर्वचावणी प्रश्नावली (शेड्युल) घेतली . सातारा जिल्ह्यातील वाई, खंडाळा आणि महाबळेश्वर या तीन तालुक्यातील प्रत्येकी एक प्रमाणे एकूण तीन महाविद्यालयातील कला, वाणिज्य, विज्ञान शाखेतील प्रथम वर्षात (FY) शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांकडून प्रश्नावली सोडवून घेतल्या . या प्रकारे सर्वेक्षण केले .

सदर प्रश्नावलीमध्ये पुढील काही निवडक ७ प्रश्न विचारले होते .

- १ . जादूटोणाविरोधी कायदा म्हणजे काय ?
- २ . सदर कायदा कोणत्या साली अंमलात आला ?
- ३ . या कायद्यात समाविष्ट असलेल्या अनुसूचीची संख्या किती ?
- ४ . या कायद्याच्या अंमलवजावणीकरीता 'दक्षता अधिकारी' म्हणून कोण कार्यरत असतात ?
- ५ . या कायद्याच्या अंमलवजावणीकरीता महाराष्ट्र शासनाने गठीत केलेल्या समितीचे नाव काय ?
- ६ . जादूटोणाविरोधी कायदा रूढी, परंपरा, चालीरिती, श्रध्दा, देव आणि धर्म विरोधी आहे काय ?
- ७ . सदर कायद्याने दैनंदिन जीवनातील पूजापाठ, विधी, प्रार्थना, मंत्रतंत्र, होमहवन, उपवास, नवस, कम्पेशन यांसारख्या धार्मिक विधीवर बंधने घातली आहेत काय ?

वरील प्रश्न क्र . १ ते ५ ची उत्तरे अनुक्रमे ७५

वरील प्रश्न क्र . १ ते ५ ची उत्तरे अनुक्रमे ७५ %, ७४%, ६४%, ६८% व ८९% याप्रमाणे चुकीची उत्तरे विद्यार्थ्यांनी दिली . याचा अर्थ विद्यार्थ्यांनी जादूटोणाविरोधी कायद्याचे वाचन केले नाही . किंवा त्यांना सदर कायदाविषयक पुरेशी माहितीच नाही . जाणीवजागृती झालेली दिसत नाही असा होतो .

तरी सुध्दा प्रश्न क्र . ६ व ७ ची उत्तरे मात्र अनुक्रमे ४८ .६१% व ८० .९% याप्रमाणे अंदाजे पूर्वग्रहावर आधारित किंवा गैरसमजुतीने विद्यार्थी उत्तरे देतात . म्हणूनच विद्यार्थ्यांना कायदा नेमकेपणाने समजावा तसेच काही गैरसमज असल्यास त्यावर योग्य ते समर्पक संदर्भासह स्पष्टीकरण मिळाल्यास विद्यार्थ्यांचे सदर विषयक असलेले अज्ञान व गैरसमज दूर होण्यास मदत होईल . असे संशोधकास वाटल्यानेच सदर विषयातील मूलभूत प्रश्नांच्या गैरसमजांचा उहापोह या संशोधनपर लेखामध्ये केला आहे .

४ . हेतू : जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक विद्यार्थ्यांमध्ये असणारे गैरसमज दूर करणे .

५ . उद्दिष्टे :

१ . महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचे 'जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक' असलेले गैरसमज जाणून घेणे .

२ . महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांमध्ये 'जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक' असलेले गैरसमज दूर करण्यासाठी त्यावर समर्पक संदर्भासहित स्पष्टीकरण देणे .

६ . परिकल्पना : महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांमध्ये 'जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक' गैरसमज आहेत . त्यावर योग्य ते स्पष्टीकरण मिळाल्यास ते दूर होण्यास मदत होईल .

७ . व्याप्ती व मर्यादा :

प्रस्तुत संशोधन हे जादूटोणाविरोधी कायदा व त्यामधील १२ अनुसूची संदर्भात आहे . तसेच विद्यार्थ्यांनी

प्रश्नावलीला दिलेल्या प्रतिसादावर संशोधकाचे निष्कर्ष अवलंबून आहेत .

प्रस्तुत संशोधन हे शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर कार्यक्षेत्रातील सातारा जिल्ह्यातील वाई, खंडाळा व महाबळेश्वर तालुक्यातील प्रत्येकी एक प्रमाणे एकूण तीन वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, वाणिज्य व विज्ञान शाखेतील प्रथम वर्षात (FY) शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांपुरतेच मर्यादित आहे .

८ . संशोधनाची कार्यपध्दती :

- विद्यार्थ्यांचे जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक असलेले पूर्वज्ञान जाणून घेण्यासाठी प्रश्नावली तयार केली . ती तयार करीत असताना विद्यार्थ्यांना न कळणारे प्रश्न, संदिग्धता, अडचणी व तज्ज्ञ मार्गदर्शकांनी सुचविलेल्या सुचनांचा विचार करून पथदर्शी अभ्यासाद्वारे प्रश्नावली तयार करण्यात आली .
- निवड केलेल्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांकडून आवश्यक त्या सूचना, वेळ देवून प्रश्नावल्या सोडवून घेतल्या .
- सर्व प्रश्नावल्या तपासल्यावर लक्षात आले की प्रस्तावनेत दिलेल्या प्रश्न १ ते ५ ची विद्यार्थ्यांनी दिलेली उत्तरे अंदाजे ढोबळमानाने दिलेली आहेत . नेमकेपणाने कायद्याचे वाचन फारसे कोणीही केलेले नाही . कायद्याबाबत पुरेशी माहिती नाही अथवा जाणीवजागृतीच नाही .
- मात्र प्रश्न क्र .६ व ७ याचे उत्तर वयापैकी पूर्वग्रहावर आधारलेले असल्याने चुकीचे असले तरी ठामपणा असल्याचे जाणवते .
- नेमका हाच पूर्वग्रह दुषितपणा, गैरसमज विद्यार्थ्यांमध्ये कायम राहणे हे समाजहिताचे नाही . वैज्ञानिक दृष्टिकोण, मानवतावाद, सुधारणावाद, शोधकबुद्धीच्या आड येणारे असल्याने चिंताजनक आहे .
- म्हणूनच संशोधकाने सदर कायद्यासंदर्भात विद्यार्थ्यांमध्ये असणारे गैरसमज प्रश्नावलीच्या माध्यमातून नेमकेपणाने जाणून घेतले .
- गैरसमज दूर करण्यासाठी संदर्भासहीत स्पष्टीकरण देवून कायद्याचे वास्तव स्वरूप मांडण्याचा प्रयत्न केला आहे .

९ . नमुना :

प्रस्तुत संशोधनासाठी शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर कार्यक्षेत्रातील सातारा जिल्ह्यातील कला, वाणिज्य आणि विज्ञान अशा तिन्हीही शाखा असणाऱ्या तीन महाविद्यालयांची नमुना संकलनाकरिता निवड केली . एकूण २८८ विद्यार्थ्यांची प्रत्यक्ष नमुना म्हणून निवड केली . त्याचे स्वरूप खालीलप्रमाणे :

अ. क्र.	महाविद्यालय	कला			वाणिज्य			शास्त्र/विज्ञान			एकूण
		मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	
१	किमन वीर महाविद्यालय, वाई	९	२६	३५	६	२९	३५	२१	१४	३५	१०५
२	गजेंद्र महाविद्यालय, खंडाळा	१५	१६	३१	११	२०	३१	१५	१६	३१	९३
३	मीनलवने मेहता महाविद्यालय, पाचगणी	५	२५	३०	११	१९	३०	१०	२०	३०	९०
एकूण		२९	६७	९६	२८	६८	९६	४६	५०	९६	२८८

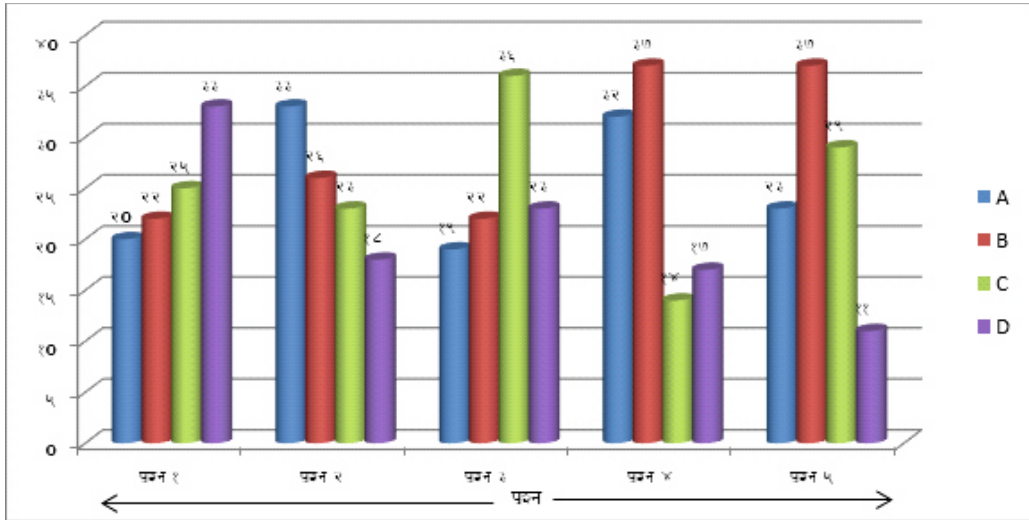
१०. संख्याशास्त्राचा वापर : संख्याशास्त्रीय शतमानाच्या आधारे गैरसमजांचे स्पष्टीकरण दिले आहे .

- फलिते आणि सांख्यिकीय विश्लेषण :

तक्ता क्रमांक १

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न १					प्रश्न २					प्रश्न ३					प्रश्न ४					प्रश्न ५				
प्रतिक्रिया	A	B	C	D	एकूण	A	B	C	D	एकूण	A	B	C	D	एकूण	A	B	C	D	एकूण	A	B	C	D	एकूण
संख्या	५८	६३	७२	९५	२८८	९६	७५	६५	५२	२८८	५६	६२	१०५	६५	२८८	९२	१०६	४१	४९	२८८	६७	१०६	८३	३२	२८८
शतमान	२०	२२	२५	३३	१००	३३	२६	२३	१८	१००	१९	२२	३६	२३	१००	३२	३७	१४	१७	१००	२३	३७	२९	११	१००
वरोवर पर्याय	C					B					C					A					D				

आलेख



वरील तक्त्यावरून असे लक्षात येते की, प्रश्न क्र.१ चे उत्तर ७५%, प्रश्न क्र.२ चे उत्तर ७४%, प्रश्न क्र.३ चे उत्तर ६४%, प्रश्न क्र.४ चे उत्तर ६८%, तर प्रश्न क्र.५ चे उत्तर ८९%, विद्यार्थ्यांनी चुकीची उत्तरे दिली आहेत . ही वाव अत्यंत गंभीर व चिंताजनक आहे . कारण हे १ ते ५ प्रश्न कायद्याच्या प्राथमिक ज्ञानावर आधारित असलेले साधे, सोपे प्रश्न होते . तरी सुध्दा इतक्या मोठ्या प्रमाणात विद्यार्थ्यांचे सदर कायद्याबाबत अज्ञान दिसून येते . याचा अर्थ सदर विषयाबाबत विद्यार्थ्यांमध्ये जाणीवजागृती करणे अत्यंत आवश्यक आहे .

प्रस्तुत संशोधन हे शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर कार्यक्षेत्रातील सातारा जिल्ह्यातील वाई, खंडाळा व महाबळेश्वर तालुक्यातील प्रत्येकी एक प्रमाणे एकूण तीन वरिष्ठ महाविद्यालयातील कला, वाणिज्य व विज्ञान शाखेतील प्रथम वर्षात (FY) शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांपुरतेच मर्यादित आहे .

फलित तक्ता क्रमांक २

(प्रश्नावलीतील प्रश्न क्रमांक ६ करिता विद्यार्थ्यांनी नोंदवलेल्या प्रतिक्रियांची संख्या व तिचे शतमान)

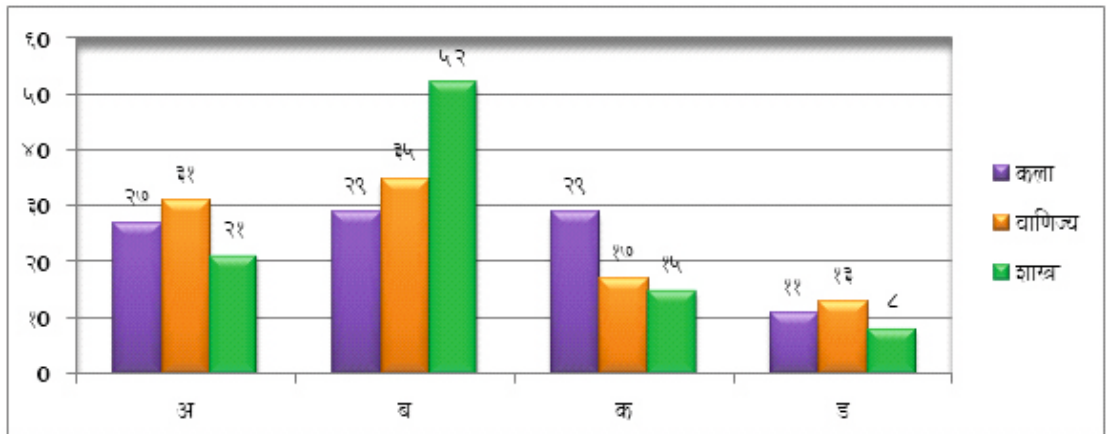
प्रश्न क्रमांक ६ : जादुटोणाविरोधी कायदा रूढी, परंपरा, चालीरीती, श्रध्दा, देव आणि धर्म विरोधी आहे काय ?

अ . होय व . नाही क . थोडे फार वाटते ड . सांगता येत नाही

प्रतिक्रिया	कला		वाणिज्य		शास्त्र		एकूण	
	संख्या	शतमान	संख्या	शतमान	संख्या	शतमान	संख्या	शतमान
अ	२७	२८.१३	३१	३२.२९	२१	२१.८८	७९	२७.४३
व	२९	३०.२१	३५	३६.४६	५२	५४.१७	११६	४०.२८
क	२९	३०.२१	१७	१७.७१	१५	१५.६३	६१	२१.१८
ड	११	११.४६	१३	१३.५४	८	८.३३	३२	११.११
एकूण	९६	१००	९६	१००	९६	१००	२८८	१००

आलेख

प्रश्नावलीतील प्रश्न क्रमांक ६ करिता विद्यार्थ्यांनी नोंदवलेल्या प्रतिक्रियांची संख्या दर्शविणारा आलेख



तक्ता क्र.२ . स्पष्टीकरण

प्रश्न क्र .६ च्या उत्तरांचे पुढील चार पर्याय आहेत .

अ) होय ब) नाही क) थोडेफार वाटते ३) सांगता येत नाही
वरील चार पर्यायांपैकी बरोबर उत्तर असलेला पर्याय आहे 'बनाही'

सदर तक्त्यामध्ये सातारा जिल्हयातील वाई, खंडाळा आणि महाबळेश्वर या तीन तालुक्यातील प्रत्येकी एका प्रमाणे एकूण तीन महाविद्यालयातील कला, वाणिज्य, विज्ञान शाखेतील एकूण २८८ विद्यार्थ्यांना सदर प्रश्न क्र .६ विचारला असता एकूण ११६ म्हणजे ४० .२८८ विद्यार्थ्यांचे उत्तर बरोबर आले . त्यांनी 'बनाही' हा अचूक पर्याय निवडला . परंतू पर्यायाचे उत्तर सांगता न येणारे म्हणजे 'ड' पर्याय निवडणारे एकूण ३२ म्हणजे ११ .११८ विद्यार्थी आहेत . तर ठामपणे 'अ पर्याय होय' असा देणारे एकूण ७९ म्हणजेच २७ .४३८ विद्यार्थी आहेत . तसेच 'क पर्याय थोडेफार वाटते' असे उत्तर देणारे एकूण ६१ म्हणजे २१ .१८८ आहेत . यामध्ये पर्याय 'अ' आणि 'क' यांचे उत्तर विरोधी मत नोंदविताना दिसतात . म्हणून त्यांची बेरीज केली असता एकूण २८८ विद्यार्थ्यां पैकी १४० विद्यार्थी म्हणजेच ४८ .६१८ विद्यार्थी सदर कायदा रूढी, परंपरा, चालीरिती, श्रध्दा, देव आणि धर्म विरोधी असल्याचे मत नोंदवितात . याचा अर्थ जवळजवळ निम्म्या विद्यार्थांमध्ये सदर कायद्याबाबत उपरोक्त गैरसमज असल्याचे दिसून येते .

प्रश्न क्र .६ . गैरसमजांचे संदर्भासह स्पष्टीकरण .

जादूटोणाविरोधी कायदा रूढी, परंपरा, चालीरिती, श्रध्दा, देव आणि धर्मविरोधी नाही . हे सर्वप्रथम समजून घ्यायला हवे . ज्यांचा गैरसमज झालेला आहे तो केवळ पूर्वग्रहदुषित किंवा ऐकीव माहितीवर झालेला असल्याचे दिसून येते . कारण या कायद्यातील १२ अनुसूचींमध्ये देव आणि धर्म या संकल्पनांचा साधा उल्लेखही नाही . अप्रत्यक्ष सुध्दा विरोध असण्याचे कोणतेच कारण नाही . सदर गैरसमज कायद्याचे वाचन न करताच किंवा समजून न घेता बनविलेले मत होय . असे म्हटले तरी वावगे ठरणार नाही .

कारण भारतीय संविधानाने प्रत्येक नागरिकास मूलभूत हक्क दिलेले आहेत . त्यामधील पुढील कलमे १९ (क) भाषण व अभिव्यक्ती यांच्या स्वातंत्र्याचा हक्क, कलम २५ सदसदविवेक बुध्दीचे स्वातंत्र्य आणि धर्माचे मुक्त प्रकटीकरण, आचरण व प्रचार करणाचा हक्क, कलम २६ धर्मविषयक व्यवहारांची व्यवस्था पाहण्याचे स्वातंत्र्य , इत्यादींचा उल्लेख प्रामुख्याने करता येईल . त्यामुळे कोणी कोणता देव आणि धर्म मानावा, पाळावा किंवा त्याचा प्रचारप्रसार वा उपासना करावी किंवा नाही हा ज्याचा त्याचा वैयक्तिक प्रश्न आहे . अगदी खाजगी बाब आहे . संविधानाने प्रत्येक नागरिकास दिलेला मूलभूत हक्क आहे . साहजिकच देव आणि धर्म याबाबत हस्तक्षेप करण्याचा अधिकार कोणालाही नाही . अगदी कोणत्याही कायद्याला नाही . जादूटोणाविरोधी कायद्याने सुध्दा देव आणि धर्म याबाबत विरोध करता येत नाही . जर विरोध करता येत असता तर सदर कायदा भारतीय संविधानाच्या मूळ चौकटी वाहेर गेला असता आणि तो कधीच मंजूर झाला नसता . हे या निमित्ताने समजून घ्यायला हवे .

राहिले मुद्दे रूढी, परंपरा, चालीरिती आणि श्रध्दा, यांच्या स्पष्टीकरणांची पुर्नरावृत्ती नको म्हणून याटिकाणी उल्लेख केला नाही . या सर्व मुद्द्यांचे स्पष्टीकरण पुढील गैरसमजाच्या स्पष्टीकरणामध्ये दिले आहे . त्याची नोंद घ्यावी .

फलित तक्ता क्रमांक ३

(प्रश्नावलीतील प्रश्न क्रमांक ७ करीता विद्यार्थ्यांनी नोंदवलेल्या प्रतिक्रियांची संख्या व तिचे शतमान)

प्रश्न क्रमांक ७ : दैनंदिन जीवनातील पूजापाठ, विधी, प्रार्थना, मंत्रतंत्र, मन्त (नवस), कन्फेशन (केलेला अपराध कबूल करणे)? यांसारख्या क्रियाकर्मावर या कायद्याने कितपत बंधने घातली आहेत?

अ . अंशतः बंधने घातली

ब . यातील काही बाबींवर बंधने घातली

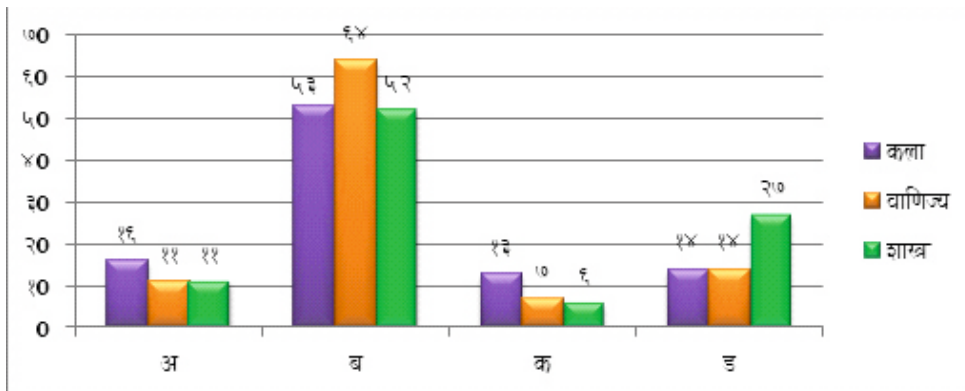
क . पूर्ण बंधने घातली

ड . कोणतेही बंधन घातले नाही

प्रतिक्रिया	कला		वाणिज्य		शास्त्र		एकूण	
	संख्या	शतमान	संख्या	शतमान	संख्या	शतमान	संख्या	शतमान
अ	१६	१६.६७	११	११.४६	११	११.४६	३८	१३.१९
ब	५३	५५.२१	६४	६६.६७	५२	५४.१७	१६९	५८.६८
क	१३	१३.५४	७	७.२९	६	६.२५	२६	९.०३
ड	१४	१४.५८	१४	१४.५८	२७	२८.१३	५५	१९.१०
एकूण	९६	१००	९६	१००	९६	१००	२८८	१००

आलेख

प्रश्नावलीतील प्रश्न क्रमांक ७ करीता विद्यार्थ्यांनी नोंदवलेल्या प्रतिक्रियांची संख्या दर्शविणारा आलेख



तक्ता क्र. ३. स्पष्टीकरण

वरिल चार पर्यायांपैकी बरोबर उत्तर असलेला पर्याय 'ड कोणतेही बंधन घातले नाही.' असे आहे.

सदर तक्त्यामध्ये सातारा जिल्हयातील वाई, खंडाळा आणि महाबळेश्वर या तीन तालुक्यातील प्रत्येकी एका प्रमाणे एकूण तीन महाविद्यालयातील कला, वाणिज्य, विज्ञान शाखेतील एकूण २८८ विद्यार्थ्यांना सदर प्रश्न विचारला असता एकूण ५५ म्हणजेच १९.१०% विद्यार्थ्यांनी 'ड कोणतेही बंधन घातले नाही' हा बरोबर असलेला पर्याय निवडला. उर्वरीत उत्तरे 'पर्याय अ, ब, क' बंधने घातली आहेत याच वाजूने विचार करणारी आहेत. म्हणजे २८८ विद्यार्थ्यां पैकी एकूण २३३ म्हणजेच ८०.९% विद्यार्थी बंधने घातली आहेत. अशी गैरसमजावर आधारीत विरोधी मते नोंदवितात. याचा अर्थ जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांचा सदर कायद्याबाबत उपरोक्त गैरसमज असल्याचे दिसून येते.

प्रश्न क्र. ७. गैरसमजांचे संदर्भासह स्पष्टीकरण.

दैनंदिन जीवनातील पूजापाठ, विधी, प्रार्थना, मन्त (नवस), कन्फेशन, मंत्रतंत्र, होमहवन, उपवास तसेच रूढी, परंपरा, चालीरिती आणि श्रद्धा यांसारख्या कोणत्याही धार्मिक क्रियाकर्मवर सदर कायद्याने कोणतेही बंधन घातलेले नाही. हा कायदा फक्त अनुसूची १ ते १२ मध्ये नमुद केलेल्या बाबींशी संबंधीत आहे. या अनुसूची १ ते १२ मध्ये नमुद केलेल्या बाबींव्यतिरिक्त इतर घटनांशी सदर कायद्याचा काहीही संबंध नाही. याची नोंद घ्यायला हवी. कारण या कायद्याने सदर १ ते १२ अनुसूचीमध्ये समाविष्ट केलेल्या सर्व बाबी अमानुष, अनिष्ट व अघोरी प्रथा मानल्या आहेत.

या अमानुष, अनिष्ट व अघोरी प्रथांचे पालन केले असता माणूस म्हणून त्या व्यक्तीचा अपमान होतो. त्याच्या जीवाला धोका संभावतो. नरवळी होण्याची शक्यता अधिक असते. त्या व्यक्तीची फसवणूक, पिळवणूक, लुबाडणूक, शोषण आणि छळ होण्याची शक्यता असते. कधी कधी त्या व्यक्तीला भीती किंवा धमकी घालण्याची शक्यता सुध्दा असते. यापैकी काही घडणार असेल तरच कायद्याने गुन्हा मानला आहे, अन्यथा नाही. याची नोंद घ्यायला हवी.

दैनंदिन जीवनातील पूजापाठ, विधी, प्रार्थना, मन्त (नवस), कन्फेशन, मंत्रतंत्र, होमहवन, उपवास तसेच रूढी, परंपरा, चालीरिती आणि श्रद्धा. . . इत्यादींचे पालन अनुसूची १ ते १२ मध्ये नमुद केलेल्या अमानुष, अनिष्ट व अघोरी प्रथांचे पालन न करता सुध्दा व्यवस्थित करता येतात. त्यामुळे साहजीकच सदर कायद्याने या सर्व बाबींना कोणतेही बंधन घातले नाही. हे अगदी स्पष्ट होते.

अधिक माहिती किंवा संदर्भासाठी सन २०१३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३० 'महाराष्ट्र नरवळी आणि इतर अमानुष, अनिष्ट व अघोरी प्रथा व जादूटोणा यांना प्रतिबंध घालण्याबाबत व त्यांचे समूळ उच्चाटन करण्याबाबत अधिनियम २०१३. मधील व्यावृत्ती १२. म्हणजेच शंका निरसनार्थ असे घोषित करण्यात येते की, या अधिनियमातील कोणतीही गोष्ट पुढील १ ते ८ बाबींना लागू असणार नाही. या मुद्द्यांबरोबर अनुसूची १ ते १२ यांचे व्यवस्थित वाचन करून नेमकेपणाने समजावून घ्यायला हवे.

१२ .निष्कर्ष :

१) संशोधक निर्मित जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक जनजागृतीच्या संदर्भात प्रश्नावलीच्या सहाय्याने सर्वेक्षण केले असता असे दिसून आले की, प्रश्न क्र.१ ते ५ ची उत्तरे अंदाजे, ऐकीव माहितीवर आधारित दिलेली आहेत . विद्यार्थ्यांमध्ये सदर कायद्याबाबत पुरेशी जाणीवजागृती झालेली नाही . त्यांनी सदर कायद्याचे वाचनही केले नाही . सदर कायद्याची मूलभूत माहिती सुध्दा फारशी दिसून आली नाही .

२) प्रश्न क्र.६ व तक्ता क्र.१ नुसार ४८ .६१६ विद्यार्थ्यांनी सदर कायदा देव आणि धर्म विरोधी असल्याचे मत नोंदविले आहे . याचा अर्थ निम्न्या विद्यार्थ्यांमध्ये गैरसमज आहेत . परंतु सदर विद्यार्थ्यांना कायद्यातील १ ते १२ अनुसूची व भारतीय संविधानातील नागरिकांचे मूलभूत हक्क याबाबतची पुरेशी माहिती संदर्भासह स्पष्ट केली असता सदर गैरसमज दूर होण्यास नक्कीच मदत होईल .

३) प्रश्न क्र.७ व तक्ता क्र.२ नुसार ८० .९६ विद्यार्थ्यांनी सदर कायद्याने दैनंदिन जीवनातील पूजापाठ, विधी, प्रार्थना, मंत्रतंत्र, होमहवन, उपवास, नवस, कन्फेशन तसेच रूढी, परंपरा, चालीरिती आणि श्रद्धा यांसारख्या धार्मिक क्रियाकर्मावर बंधने घातली आहेत . असा गैरसमज आहे . परंतु सदर विद्यार्थ्यांना कायद्यातील मुद्दा क्र.१२ व्यावृत्ती म्हणजेच शंका निरसनार्थ असे घोषित करण्यात येते की, या अधिनियमातील कोणतीही गोष्ट पुढील १ ते ८ वार्वीना लागू असणार नाही . हे निदर्शनास आणून दिल्यास विद्यार्थ्यांचा गैरसमज दूर होण्यास नक्कीच मदत होईल .

४) महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी जादूटोणाविरोधी कायदाविषयक जाणीवजागृती करिता संशोधक निर्मित प्रशिक्षण कार्य क्रम प्रभावीपणे रावविल्यास त्यांच्या मनातील गैरसमज दूर होण्यास नक्कीच मदत होईल .

१३ .संदर्भ :

१ . आंबेडकर, भि . (२००६) . भारताचे संविधान (सहावी आवृत्ती) . नवी दिल्ली : भारत सरकार .

२ . घोरमोडे, के . (२००८) . शैक्षणिक संशोधनाची मुलतत्वे . नागपूर : विद्याप्रकाशन .

३ . कदम, चा . (१९८९) . शैक्षणिक संख्याशास्त्र . पुणे : नूतन प्रकाशन .

४ . महाराष्ट्र शासन राजपत्र, (२० डिसेंबर २०१३) . महाराष्ट्र नरबळी आणि इतर अमानुष, अनिष्ट व अघोरी प्रथा व जादूटोणा यांना प्रतिबंध घालण्याबाबत व त्यांचे समूळ उच्चाटन करण्याबाबत अधिनियम . मुंबई : प्राधिकृत प्रकाशन .

५ . मानव, शा . (२०१३) . जादूटोणाविरोधी कायदा : समजगैरसमज . मुंबई : अखिल भारतीय अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती .

६ . पाटील, अ . (एप्रिल २०१४) . जादूटोणाविरोधी कायद्याची चित्रमय पुस्तिका . ठाणे : महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती .

...